

**CRNA GORA
ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE
CRNE GORE**

**PROGRAM RADA
ZA 2024. GODINU**

Podgorica, mart 2024. godine

Sadržaj

I.	UVOD	3
II.	POLAZNE OSNOVE I AKTUELNA KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA	4
	Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025. godine	4
	Strateški okvir za izradu Akcionog plana zapošljavanja.....	5
	Pregled kretanja na tržištu rada u 2023. godini	5
III.	PLANIRANE MJERE I AKTIVNOSTI ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE ZA 2024. GODINU	9
	Evidencije i istraživanja u oblasti zapošljavanja.....	9
	Informacioni sistem Zavoda	10
	Prava za vrijeme nezaposlenosti.....	11
	Priprema za zapošljavanje	11
	Sprovođenje mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja	13
	Rad sa poslodavcima	13
	Oglašavanje slobodnih radnih mjesta.....	14
	Posredovanje u zapošljavanju	14
	Sezonsko zapošljavanje	14
	Profesionalna orijentacija	15
	EURES i posredovanje pri zapošljavanju u inostranstvu	15
	Mjere aktivne politike zapošljavanja	16
	Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom	19
	Projekti koji se realizuju u saradnji sa EU i drugim međunarodnim institucijama	21
	Sprovođenje programa iz prepristupnih fondova EU u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i socijalne zaštite	21
	Priprema projektnih predloga, apliciranje na IPA programima prekogranične saradnje i ostale aktivnosti.....	21
	MoVET EU – Mobilnost za VET u Evropi (Mobility for VET in Europe).....	21
	Garancija za mlade.....	22
	Twinning projekat "Jačanja kapaciteta Zavoda za zapošljavanje pri implementaciji aktivnih mjera za zapošljavanje, budućeg učešća u ESF i olakšavanje mobilnosti radne snage	22
	Učestvovanje u radnim grupama za pregovaračka poglavlja 19 i 22	23

I. UVOD

Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (»Sl. list CG, broj 27/2019), članom 76, propisano je, da Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore donosi godišnji Program rada. Članom 37 stav 4 navedenog Zakona, propisano je da se Programom rada, koji donosi Zavod za zapošljavanje, utvrđuju mjere i aktivnosti iz Akcionog plana koji sprovodi Zavod za određene ciljne grupe. Takođe, članom 38 stav 3 propisano je da Zavod može sprovoditi i druge mjere aktivne politike zapošljavanja u zavisnosti od potreba tržišta rada i identifikacije ciljnih grupa, koje su utvrđene u Akcionom planu i Programu rada Zavoda.

Nacionalna strategija zapošljavanja 2021-2025. godine je usvojena na 53. sjednici Vlade Crne Gore održanoj 29.12.2021. godine. Akcioni plan zapošljavanja za 2024. godinu je usvojem na 22 sjednici Vlade Crne Gore održanoj 21. marta 2024. godine. Akcionim planom su obuhvaćeni i objedinjeni ciljevi i prioriteti politike zapošljavanja kroz mjere i programe zapošljavanja, u skladu sa ciljevima definisanim u Nacionalnoj strategiji zapošljavanja.

Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2024. godinu ("Sl. list CG", br. 124/23) u dijelu mjera i aktivnosti iz Akcionog plana, koji sprovodi Zavod za zapošljavanje, opredijeljeno je 25.400.001 Eur. Od navedenih finansijskih sredstava 21.900.000 Eur se odnosi na mjere i aktivnosti koje sprovodi Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Programom rada Zavoda za zapošljavanje Crne Gore obuhvaćene su mjere i aktivnosti koje u 2024. godini planira da sprovodi Zavod za zapošljavanje Crne Gore.

Program rada Zavoda za zapošljavanje za 2024. godinu sistematizovan je u tri dijela:

- **U prvom dijelu**, u sažetoj formi, prikazane su osnovne karakteristike kretanja na tržištu rada u 2023. godini, u komparaciji sa 2022. godinom (Godišnjim izvještajem o radu Zavoda za zapošljavanje za 2023. godinu dati su detaljniji podaci);
- **U drugom dijelu** prikazani su osnovni elementi realizacije mjera i aktivnosti u kojima je nosilac ili partner u realizaciji Zavod za zapošljavanje, a koje će Zavod realizovati u 2024. godini;
- **U trećem dijelu dat je** finansijski okvir za realizaciju politika tržišta rada Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za 2024. godinu.

II. POLAZNE OSNOVE I AKTUELNA KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA

Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025. godine

Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025. godine, kao okvir za definisanje strateških prioriteta i ciljeva politike zapošljavanja, predstavlja odgovor tržišta rada na globalne izazove u cilju davanja doprinosu ostvarivanju stabilnog i održivog rasta zaposlenosti zasnovanog na znanju i dostojanstvenom radu i direktni je nastavak strateškog okvira koji je postavljen Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016–2020. godine.

Strukturno gledano, Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025. godine sadrži četiri operativna cilja koji su usko povezani i sprovođenje svakog pojedinačnog u velikoj mjeri zavisi od uspjeha ostalih.

Strategijom su definisani sljedeći operativni ciljevi:

Operativni cilj 1: Ostvarivanje rasta zaposlenosti, ulaganja u kvalitetna i sigurna radna mjesta, kroz unapređenje poslovnog ambijenta; ovaj cilj ujedno i odgovara na prvu smjernicu zapošljavanja EK koja se bavi povećanjem tražnje za radom, posebno u pogledu kreiranja poslova, oporezivanja rada i određivanja zarada.

Operativni cilj 2: Kreiranje znanja i kompetencija za tržište rada u digitalno doba; ovaj cilj ujedno i odgovara na drugu smjernicu zapošljavanja EK koja se odnosi na unaprjeđenje ponude rada i kvalifikacija, adresirajući strukturne slabosti u sistemu obrazovanja i obuke, posebno imajući u vidu nezaposlenost mladih i dugoročnu nezaposlenost.

Operativni cilj 3: Unaprijeđenje položaja nezaposlenih lica na tržištu rada kroz efikasnost usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja i jačanje socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva; ovaj cilj ujedno odgovara na treći i četvrtu smjernicu zapošljavanja EK koje se odnose na bolje funkcionisanje tržišta rada, sa posebnim fokusom na smanjivanje segmentacije tržišta rada i unaprijeđenje aktivnih mjera tržišta rada i mobilnost tržišta rada, kao i na smanjivanje siromaštva i promovisanje jednakih mogućnosti za sve.

Operativni cilj 4: Efikasno funkcionisanje tržišta rada; ovaj cilj ujedno i odgovara na treću smjernicu zapošljavanja EK koja se odnosi na bolje funkcionisanje tržišta rada, sa posebnim fokusom na smanjivanje segmentacije tržišta rada i unaprijeđenje aktivnih mjera tržišta rada i mobilnost tržišta rada.

Operativni ciljevi će se realizovati kroz mjere i konkretne aktivnosti utvrđene godišnjim akcionim planovima, a koji sadrže indikatore učinka sa pratećim vrijednostima, koje je potrebno ostvariti.

Strateški okvir za izradu Akcionog plana zapošljavanja

Akcioni plan zapošljavanja, kao osnovni instrument utvrđivanja Programa rada i sprovođenja aktivne politike zapošljavanja, ima za cilj definisanje mera i aktivnosti i njihovog finansijskog okvira za period od jedne godine.

Strateški okvir za izradu Akcionog plana predstavlja Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025. godine. Planom se utvrđuje stanje i tokovi na tržištu rada, mјere i aktivnosti za ostvarivanje ciljeva, finansijski okvir za sprovođenje mera i aktivnosti, nosioci pojedinih mera i aktivnosti, pokazatelji uspješnosti (indikatori) realizacije mera i aktivnosti, kako bi se dostigli ciljevi u okviru prioriteta definisanih Nacionalnom strategijom. Akcionim planom je naglašen značaj sveobuhvatne, multisektorski zasnovane politike zapošljavanja, kao i inteziviranje primjene mera, kojim bi se djelovalo na rast zaposlenosti i aktivnosti stanovništva, a samim tim i na smanjenje nezaposlenosti.

Pregled kretanja na tržištu rada u 2023. godini

Osnovne karakteristike ostvarenih kretanja na tržištu rada prema indikatorima Uprave za statistiku Crne Gore – **MONSTAT-a** kao šireg uvida u cjelinu kretanja i stanja na tržištu (uporedni podaci **Ankete o radnoj snazi** za IV kvartal 2023. godine i IV kvartal 2022. godine):

- Broj aktivnog stanovništva se povećao sa 299.200 na 318.700 ili za 6,52%.
- Stopa aktivnosti stanovništva starosti preko 15 godina je u IV kvartalu 2023. godine u odnosu na IV kvartal 2022. godine porasla za 3,8 p.p. sa 59,9% na 63,7%. Stopa aktivnosti muškaraca, je porasla za 3,9 p.p. (sa 67,4% na 71,3%), a stopa aktivnosti žena je porasla za 3,5 p.p. (sa 52,6 % na 56,1%).
- Ukupna zaposlenost je u IV kvartalu 2023. godine u odnosu na IV kvartal 2022. godine porasla za 9,34% (sa 256.000 na 279.900), pri čemu je udio poljoprivredne djelatnosti u ukupnoj zaposlenosti povećan sa 3,9% na 4,4%, udio nepoljoprivrednih djelatnosti smanjen sa 19,2% na 18,8%, dok je udio zaposlenosti u uslužnoj djelatnosti smanjen sa 76,9% na 76,7%.
- Stopa zaposlenosti je porasla sa 51,2% na 55,9% ili za 4,7 p.p. Kod muškaraca je povećana sa 57,1% na 64,0% (6,9 p.p.), a kod žena sa 45,5% na 47,9% (2,4 p.p.). Stopa zaposlenosti kod starosne grupe 15-64 godine je porasla sa 57,8% na 63,2% (5,4 p.p.), kod muškaraca sa 62,8% na 70,6% (7,8 p.p.), a kod žena sa 52,6% na 55,3% (2,7 p.p.).
- U strukturi zaposlenih povećano je učešće onih koji imaju stalno zaposlenje, odnosno ugovor o radu na neodređeno vrijeme (sa 70,21% na 76,93%) dok je smanjeno učešće onih koji imaju ugovor o radu na određeno vrijeme (sa 29,79% na 23,07%).
- Učešće primorskog regiona u ukupnoj zaposlenosti u IV kvartalu 2023. godine bilo je 27,44%, središnjeg 51,84% i sjevernog 20,72%, što u odnosu na IV kvartal

2022. godine (27,62% : 54,34% : 18,05%) predstavlja smanjenje udjela primorskog i središnjeg regiona i povećanje udjela sjevernog regiona.

- **Broj nezaposlenih** se, po Anketi o radnoj snazi, u IV kvartalu 2023. u odnosu na IV kvartal 2022. godine, smanjio se sa 43.200 na 38.800 ili za 10,18%.
- **Stopa nezaposlenosti, prema podacima Monstata, je smanjena sa 14,4% na 12,2%**, kod muškaraca je smanjena sa 15,2% na 10,3%, a kod žena je povećana sa 13,5% na 14,6%. Stopa nezaposlenosti u Evropskoj uniji u januaru 2024. godine bila 6,4% i nešto je niža u odnosu na januar 2023. godine kada je iznosila 6,6%.
- **Kod mladih** uzrasta 15-24 godine stopa aktivnosti je smanjena sa 39,1% na 33,2%, stopa zaposlenosti se takođe smanjena sa 27,0% na 25,3%, a stopa nezaposlenosti je smanjena sa 31,0% na 23,7%. Stopa nezaposlenosti mladih u EU u januaru 2024. godine je bila 14,9% i viša je za 0,5 p.p. u odnosu na januar 2023. godine (14,4%).
- Prema Anketi, od ukupnog broja zaposlenih u IV kvartalu 2023. godine 17,65% lica je **bilo samozaposleno** odnosno bavilo se nekim vidom preduzetništva, što je više za 1,13 p.p. u odnosu na IV kvartal 2022. godine (16,52%). Mušku populaciju karakteriše značajno veći stepen preduzetničke aktivnosti, odnosno sopstveni posao posjeduje 22,5% zaposlenih muškaraca, dok ovaj vid karakteriše svega 11,1% zaposlenih žena.
- Prema podacima Monstata, **prosječan broj registrovane zaposlenosti** u 2023. godini iznosio je 244.484, što je više za 9,27% u odnosu na 2022. godinu (223.744).
- Povećanje zaposlenosti zabilježeno je u svim sektorima, a najveće povećanje prosječnog broja zaposlenih u 2023. godine, u odnosu na 2022. godinu, ostvareno je u: informisanju i komunikacijama – 31,07% (11.124:8.487), poslovanju nekretninama – 29,7% (3.009:2.320), stručnim naučnim i tehničkim djelatnostima – 16,41% (15.033:12.914), uslugama smještaja i ishrane – 13,92% (24.575:21.572), građevinarstvu – 12,79% (17.584:15.590), ostalim uslužnim djelatnostima – 12,64% (6.399:5.681), vađenju ruda i kamena 12,64% (1.853:1.653), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti 11,83% (11.279:10.086) i td.

Osnovne karakteristike ostvarenih kretanja na tržištu rada u 2023. godini prema podacima o registrovanoj nezaposlenosti, odnosno evidencijama **Zavoda za zapošljavanje**:

- Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje **na dan 31. decembar 2023. godine nalazilo se 39.942 nezaposlenih lica** (od toga je 23.263 žena ili 58,24%). U odnosu na 31.12.2022. godine (46.596 lica, a od toga 26.860 žene ili 57,64%) broj nezaposlenih je smanjen za 6.654 lica ili za 14,28%.
- **Stopa registrovane nezaposlenosti** u decembru 2023. godine je bila 13,95%, a u decembru 2022. godine 16,96%. **Prosječna stopa nezaposlenosti u 2023. godini** je bila 14,35%, a u 2022. godini 17,79%.
- **Regionalno, broj nezaposlenih** smanjen je u svim regionima, a procentualno najviše u primorskom regionu – 25,58% odnosno za 1.473 lica, u središnjem – 18,82% odnosno za 3.267 lica i u sjevernom – 8,15% odnosno za 1.914 lice.
- Zaposlenje **preko jedne godine traži 29.209 lica ili 73,13%** od ukupnog broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda (na dan 31.12.2022. godine 32.746 lica ili 70,28%), **preko tri godine** 18.306 lica ili 46,83% nezaposlenih (31.12.2022. godine 16.597 lica ili 35,62%), a **preko 5 godina** 11.602 lica ili 29,05% (31.12.2022. godine 10.778 lica ili 23,13%).
- **Lica starosti do 25 godina** ima 3.650 ili 9,14% od ukupnog broja nezaposlenih (31.12.2022. godine 4.338 ili 9,31%), a **preko 50 godina** 14.031 ili 35,13% (na dan 31.12.2022. godine 15.183 ili 32,58%).
- **Učešće nezaposlenih bez radnog staža** u ukupnoj nezaposlenosti povećao se sa 42,51% na 44,55% dok je učešće nezaposlenih sa stažom smanjio sa 57,49% na 55,45%.
- Tokom 2023. godine **na evidenciju Zavoda za zapošljavanje se prijavilo 22.056 lica**. Od navedenog broja, broj lica koja se prvi put prijavljuju je 4.762 ili 21,59%, dok se 17.294 lica ili 78,41% već prijavljivalo na evidenciju Zavoda. U odnosu na 2022. godinu prijavljeno je 6.178 lica manje ili 21,88% (u 2022. godini – 28.234 novoprijavljenih lica).
- U 2023. godini, **tražnja** za radnom snagom posmatrana kroz prijavljivanje slobodnih radnih mesta, kao jedan od osnovnih pokazatelja apsorpcione moći tržišta, odnosno mogućnosti zapošljavanja, je veća u odnosu na 2022. godinu.

U 2023. godini poslodavci su Zavodu za zapošljavanje prijavili 29.561 slobodno radno mjesto kroz 18.450 prijava o slobodnim radnim mjestima. **U odnosu na 2022. godinu, prijavljeno je 1.564 ili 5,59% više slobodnih radnih mesta** (u 2022. godini oglašeno je 27.997 slobodnih radnih mesta).

Učešće tražnje za visokoškolcima (VI, VII i VIII nivo kvalifikacija) se povećalo sa 27,87% na 29,69%, a nominalno je veće za 974 slobodnih radnih mesta ili 12,48% (7.803: 8.777), dok se učešće tražnje kod srednjeg obrazovanja smanjilo sa 49,55% na 47,87%, a nominalno povećalo za 278 ili 2% (13.872:14.150) i učešće nekvalifikovane i polukvalifikovane radne snage (I i II nivo kvalifikacije obrazovanja) u ukupnoj tražnji je manje u odnosu na prethodni period (2022–

22,58% : 2023–22,44%), a nominalno je veće za 312 slobodna radna mjesta ili 4,94% (6.322:6.634).

Kretanja na crnogorskom tržištu rada tokom 2023. godine u odnosu na stanje na tržištu rada u 2022. godini, pokazuje pozitivne trendove i oporavak tržišta rada, na šta ukazuju podaci iskazani kroz smanjenje stope nezaposlenosti, smanjenje broja nezaposlenih lica, smanjenje broja nezaposlenih mladih, povećanje broja prijavljenih slobodnih radnih mjesta, povećanje broja zapošljavanja lica sa evidencije Zavoda, smanjenju broja novoprijavljenih lica na evidenciju Zavoda, povećanje broja izdatih dozvola za privremeni boravak i rad stranaca i dr.

Tokom 2023. godine, a pogotovo u periodu od maja do septembra došlo je do značajnije stabilizacije tržišta rada, uslijed sezonskog karaktera crnogorske privrede, a od tada ponovo dolazi do rasta registrovane nezaposlenosti.

Stanje na tržištu rada koje je veoma složeno, sa nizom izazova koji ograničavaju, odnosno uslovjavaju povoljnija kretanja može se svesti na sledeće karakteristike:

- Niska stopa aktivnosti radne snage i visoka stopa nezaposlenosti;
- Nedovoljna uključenost mladih, žena i drugih osjetljivih grupa na tržište rada;
- Regionalne razlike u zaposlenosti i nezaposlenosti;
- Visok nivo neformalne zaposlenosti;
- Visok nivo zapošljavanja strane radne snage;
- Nedovoljna usklađenost ponude i tražnje;
- Nizak nivo uključivanja lica sa invaliditetom i ranjivih grupa na tržište rada.

III. PLANIRANE MJERE I AKTIVNOSTI ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE ZA 2024. GODINU

Evidencije i istraživanja u oblasti zapošljavanja

Cilj vođenja evidencija u oblasti zapošljavanja je sagledavanje stanja i kretanja na tržištu rada. Vođenjem evidencija u oblasti zapošljavanja obezbeđuju se podaci za analize, statistička istraživanja, informacioni sistem u oblasti zapošljavanja, vođenje politike tržišta rada i optimalno korišćenje mjera aktivne politike zapošljavanja i raspoloživih finansijskih sredstava.

Kvalitetne evidencije i statistika tržišta rada predstavljaju polaznu osnovu za izradu istraživanja stanja i kretanja na tržištu rada u cilju cijelovitog sagledavanja tržišta rada i praćenja trendova.

Vođenje evidencija i izrada istraživanja u oblasti zapošljavanja predstavljaju poslove koji se permanentno obavljaju. Tokom 2024. godine pratiće se primjena uputstava koja se odnose na prijavu i prestanak vođenja evidencije nezaposlenih lica i evidencije ostalih tražilaca zaposlenja u cilju jednoobraznog vođenja evidencija u svim organizacionim jedinicama Zavoda. Neophodna je stalna koordinacija sa područnim jedinicama i svim biroima rada kako bi se evidencije vodile u skladu sa Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti i Pravilnikom o sadržaju, obrascima i načinu vođenja evidencija u oblasti zapošljavanja. Kontinuirano unapređenje rada u dijelu evidencija u oblasti zapošljavanja je preduslov unapređenje procesa rada Zavoda.

U 2024. godini, planira se nastavak aktivnosti vezanih za analize i istraživanja stanja i kretanja na tržištu rada, kao i pripreme analitičke i informatičke osnove za utvrđivanje politike zapošljavanja. U planu je i praćenje uticaja makro ekonomskih i demografskih kretanja na tržište rada, kao i analize ekonomskih, socijalnih i drugih kretanja i njihov uticaj na zaposlenost, zapošljavanje i nezaposlenost.

Tokom 2024. godine, kao i prethodnih godina, planira se izrada mjesečnih statističkih biltena, mjesečnih statističkih izvještaja, nedjeljnih statističkih izvještaja, polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o radu, Programa rada, Analize tržišta rada za potrebe upisne politike i drugih analiza u skladu sa potrebama.

Tokom 2024. godine planira se priprema metodologije i uputstava za uvođenje novih ili inoviranje postojećih statističkih izvještaja, kao i usaglašavanje statističkih izvještaja na osnovu kojih se utvrđuju pojedini indikatori na tržištu rada, sa izvještajima Eurostata i MOR-a. Nastaviće se saradnja sa institucijama koje se bave statističkim izvještajima kao i praćenje propisa koji se odnose na oblast zapošljavanja i statistiku tržišta rada. Objedinjavaće se dostavljeni podaci poslodavaca o zaposlenima kojima je isplaćena otpremnina. Nastaviće se primjena propisa koji se odnose na rad stranaca u Crnoj Gori u okviru nadležnosti Zavoda, priprema analitičkog materijala, kao osnove za utvrđivanje kvota za rad i zapošljavanje stranaca u 2025. godini, kao i kvartalne analize zapošljavanja i rada stranaca u Crnoj Gori.

Informacioni sistem Zavoda

Tokom 2024. godine u dijelu tehničke infrastrukture informacionog sistema planirane su aktivnosti redovnog tekućeg preventivnog, korektivnog i perfektivnog održavanje sistemsko – tehničke infrastrukture informacionog sistema ZZZCG uključujući mrežnu i serversku infrastrukturu.

Shodno projektu "Upgrading of IT infrastructure and new information system for the EAM Pub. ref. NEAR/TGD/2022/EA-OP/0237" predviđena je instalacija, konfiguracija i implementacija računarsko – serversko – komunikacione opreme: Primarni server; Primarni storage; Server za rezervnu kopiju sistema; Neprekidno napajanje za servere – UPS; Rek ormar za primarnu lokaciju; Rek ormar za rezervnu lokaciju; Eksterni uredjaj za skladistenje podataka; Vatrozid; Switch za server; PC Racunari; PC Monitori; Laserski stampac; Laserski multifunkcionalni uredjaj; Lap top Tip A; Lap top Tip B; Lap top Tip C; Projektor; Prenosivi diskovi za skladistenje podataka; Info monitori; Videokonferencijski sistem; Softver za upravljanjem rezervnim kopijama sistema; Antivirusna zastita.

U dijelu aplikativne infrastrukture informacionog sistema planirane su aktivnosti redovnog tekućeg preventivnog, korektivnog i perfektivnog održavanje postojećih tehnoloških aplikacija i sistema povezanih sa njima.

Shodno projektu "Upgrading of IT infrastructure and new information system for the EAM Pub. ref. NEAR/TGD/2022/EA-OP/0237" predviđena je izrada novog pouzdanog, fleksibilnog, sigurnog i modernog informacionog sistema kojim će biti unaprijeđeno pružanje usluga klijentima/korisnicima. Razvoj novog informacionog sistema će osigurati centralizaciju i bolje upravljanje podacima i omogućiti njihovu razmjenu između relevantih institucija, takođe će biti moderan informacioni sistem po uzoru na najsavremenije službe zapošljavanja članica Evropske unije.

Nastaviće se aktivnosti implementacije ISO standarda (ISO 9001:2015 Sistemi menadžmenta kvalitetom i ISO/IEC 27001:2022. Sistemi menadžmenta bezbjednosti informacija – Bezbjednost informacija, sajber bezbjednost i zaštita privatnosti) te omogućavanje uslova za usaglašavanje sa GDPR (General Data Protection Regulation) regulativnom. Izradiće se novi personalizovani mail servisa za potrebe poslovne komunikacije, kao i monitoring servisa za nadzor vitalnih djelova informacionog sistema.

Prava za vrijeme nezaposlenosti

Pod uslovima propisanim Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti ("Službeni list CG", broj 24/19), nezaposleno lice može da ostvari pravo na:

- novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti,
- novčanu pomoć i naknadu troškova prevoza za vrijeme obrazovanja i osposobljavanja i uključivanja u druge mjere usmjerene na povećanje zaposlenosti, odnosno smanjenje nezaposlenosti,
- jednokratnu novčanu pomoć i naknadu putnih i selidbenih troškova, ako zasnuje radni odnos na neodređeno vrijeme van mjesta prebivališta.

U 2024. godini, u dijelu ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti obavljaće se sljedeće aktivnosti, koje se odnose na:

- odlučivanje u prvostepenom postupku za ostvarivanje prava za vrijeme nezaposlenosti;
- praćenje i primjenu propisa iz oblasti rada i zapošljavanja kod ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti;
- izradu uputstava i obrazaca kojima se obezbeđuje jedinstvena primjene propisa kod ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti;
- pružanje stručne pomoći područnim jedinicama u vezi primjene propisa koji se odnose na ostvarivanje prava za vrijeme nezaposlenosti i koordinaciju rada područnih jedinica u cilju jednoobraznog načina rada;
- davanje predloga mjera za unapređenje rada;
- pripremu informacija i izvještaja o pravima za vrijeme nezaposlenosti;
- primjenu međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju u dijelu osiguranja od nezaposlenosti;

U skladu sa Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2024. godinu ("Sl. list CG", br. 124/23) za pasivne mjere tržišta rada predviđena su finansijska sredstva u iznosu 24.150.000 Eur, i to:

- novčana naknada nezaposlenim licima - 24.000.000 eura,
- novčana pomoć nezaposlenim licima - učesnicima programa 150.000 eura.

Priprema za zapošljavanje

Planiranje programskih aktivnosti za 2024. godinu, u dijelu pripreme za zapošljavanje, definisano je Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti. Prilikom planiranja aktivnosti vodilo se računa da se u kontinuitetu, u skladu sa prepoznatim potrebama, može obezbijediti adekvatna podrška svim nezaposlenim licima i ostalim tražiocima zaposlenja.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore će u 2024. godini posebnu pažnju posvetiti pripremi nezaposlenih lica za uključivanje u tržište rada i programe aktivne politike zapošljavanja. S tim u vezi, savjetnici u biroima rada će intezivno sprovoditi stručne tretmane koji se, prije svega, odnose na **informisanje i savjetovanje** radi povećanja

zapošljivosti i zapošljavanja. Navedeni stručni tretmani su usmjereni na prepoznavanje individualnih potreba nezaposlenog lica i pružanje pomoći i podrške u sagledavanju trenutne situacije i predočavanju mogućnosti daljeg profesionalnog usavršavanja. Savjetnici će pružati stručnu pomoć nezaposlenim licima i ostalim tražiocima zaposlenja, kako u izboru, traženju i prihvatanju zaposlenja, tako i motivisanju za sticanje znanja i vještina potrebnih za povećanje zapošljivosti i unapređenja profesionalnog razvoja, uključivanjem u neki od programa aktivne politike zapošljavanja, za vrijeme dok se nalaze u evidenciji nezaposlenih lica. Sve aktivnosti usmjerene na povećanje zapošljivosti nezaposlenih lica definišu se ***Individualnim planom zapošljavanja***, a prate i koriguju, u skladu sa promjenama, kroz niz ***konsultacija*** koje će se realizovati u skladu sa dinamikom koju će definisati savjetnici. U 2024. godini planirano je uvođenje ***upitnika*** za novoprijavljeni lici kao pripremu za izradu plana zapošljavanja. Naime, prije razgovora kod savjetodavca nezaposleno lice će imati mogućnost da popuni upitnik o svom iskustvu, karakteristikama, ciljevima zapošljavanja i očekivanoj pomoći Zavoda za zapošljavanje.

Kako bi se nezaposlena lica podstakla da iskažu zainteresovanost za uključivanje u programe aktivne politike zapošljavanja i aktivnije traženje zaposlenja u 2024. godini planira se realizovanje ***motivacijskih savjetovanja (radionica)*** u kontinuitetu. U tom smislu, ali i u kontekstu uloge Odsjeka za pripremu za zapošljavanje u realizaciji programa Garancija za mlade, planira se ažuriranje i objedinjavanje programa informativno-motivacionih radionica po modulima koje će se realizovati u biroima rada. Moduli će se odnositi prije svega na podršku nezaposlenim licima i ostalim tražiocima zaposlenja prilikom izlaska na tržište rada, unapređenje tehnika aktivnog traženja zaposlenja, planiranja karijere...).

Odsjek za pripremu za zapošljavanje će u 2024. godini sačiniti i proslijediti biroima rada precizna uputstva i smjernice za ***unapređenje tehnologije rada*** pri pružanju usluga informisanja i savjetovanja i pratiti njihovu primjenu. Cilj kojim će se težiti je da tehnologija rada u Zavodu bude ujednačena kako bi svakom nezaposlenom licu bila pružena usluga istog kvaliteta bez obzira na biro rada u čijoj se evidenciji nalazi. Osim toga, planirano unapređenje informatičke podrške kroz digitalizaciju u dijelu koji se odnosi na rad sa nezaposlenim licima (uvođenje modela statističkog profilisanja, unapređenje individualnog plana zapošljavanja) iziskivaće i pripremu metodologije i izradu uputstava za rad sa nezaposlenim licima i ostalim tražiocima zaposlenja.

U cilju daljeg jačanja usluga profilisanja, informisanja, savjetovanja, motivisanja, izrade individualnog plana zapošljavanja i ujednačavanja procesa rada, u narednom periodu planirano je ***unapređenje kapaciteta savjetnika*** za evidenciju i posredovanje pri zapošljavanju na lokalnom nivou kroz pružanje stručne pomoći (edukacija savjetnika na lokalnom nivou). U skladu sa procedurom »***Izrada i implementacija smjernica, uputstava, programa stručne pomoći za unapređenje usluga informisanja, savjetovanja, izrade individualnog plana zapošljavanja***“ programi stručne pomoći će biti namijenjeni kako savjetnicima koji prvi put zasnivaju radni odnos (uvod u posao; upoznavanje sa standardnim funkcijama i uslugama Zavoda i dr.), kao i savjetnicima kojima je potrebno unaprijediti već usvojena znanja i vještine. U skladu sa utvrđenim kompetencijama ili iskazanim potrebama kreiraće se ciljni programi obuke za službenike Zavoda, koji će obuhvatati “tehnički” nivo obuke (ENL i ostale aplikacije za

pojedine poslovne procese, po potrebi), kao i ovladavanje metodama i alatima potrebnim za savjetodavni rad (profilisanje nezaposlenih lica, intervju, informativni razgovor...). Odsjek za pripremu za zapošljavanje će pored ovoga postupati po eventualnim inicijativama područnih jedinica u skladu sa navedenom procedurom. Naime, procedura omogućava područnim jedinicama da, u skladu sa prepoznatim potrebama, pokrenu ***inicijativu za razvoj nove usluge i/ili unapređenje postojeće***, s ciljem zadovoljenja potreba nezaposlenih lica ili određene ciljne grupe nezaposlenih lica u povećanju njihove zapošljivosti.

Sprovođenje mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja

Sporazum između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i centara za socijalni rad o procesu socijalne aktivacije radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja ima za cilj unapređenje položaja ranjivih grupa nezaposlenih lica kroz ponudu integriranih usluga iz oba sistema. U 2024. godini, saradnja će se nastaviti pružanjem pomoći svim radno sposobnim korisnicima materijalnog obezbjeđenja, kroz izradu individualnog plana zapošljavanja i individualnog plana aktivacije, savjetovanjem i usmjeravanjem na/u programe podrške kako bi se povećala njihova zapošljivost i olakšao pristup tržištu rada. Radna aktivacija svih korisnika materijalnog obezbjeđenja, koja su aktivni tražioci posla, odvijaće se u okviru redovnih aktivnosti Zavoda za zapošljavanje, kroz pružanje usluga informisanja, savjetovanja, motivisanja, uključivanja u programe aktivne politike zapošljavanja i/ili posredovanja u zapošljavanju.

Rad sa poslodavcima

Zavod za zapošljavanje Crne Gore će i u 2024. godini, po ustaljenoj praksi, nastojati da sa poslodavcima ostvari što uspješniju saradnju pružajući im sljedeće usluge:

- Posredovanje pri zapošljavanju (oglašavanje slobodnih radnih mesta, neposredno povezivanje poslodavaca i nezaposlenih lica, odnosno ostalih tražioca zaposlenja, prethodna selekcija nezaposlenih lica i ostalih tražilaca zaposlenja, profesionalna selekcija nezaposlenih lica i ostalih tražilaca zaposlenja);
- Posjete poslodavcima;
- Anketiranje poslodavaca;
- Pravna i tehnička pomoć prilikom zasnivanja radnog odnosa, a po potrebi i ustupanje prostora poslodavcima za obavljanje intervjuja sa nezaposlenima;
- Tematski sastanci, prezentacije, okrugli stolovi, sajmovi zapošljavanja i aktivnosti informisanja o promjenama i novim zakonskim rješenjima, procedurama iz oblasti rada i zapošljavanja.

Oglašavanje slobodnih radnih mesta

Besplatnom uslugom oglašavanja slobodnih radnih mesta Zavod pomaže poslodavcima da popune slobodna radna mjesta i u punom kapacitetu organizuju proces rada. Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti nudi mogućnost poslodavcu da preko ZZCG oglasi slobodno radno mjesto. Zavod, postupajući po zahtjevu poslodavca, ima obavezu da slobodno radno mjesto oglasi na oglašnim tablama u područnim jedinicama i biroima rada, internet stranici Zavoda i u medijima. Na ovaj način informacija o slobodnom radnom mjestu najbrže stiže do svih zainteresovanih kandidata.

Posredovanje u zapošljavanju

Prilikom prijavljivanja slobodnih radnih mesta, poslodavac može, u nadležnoj područnoj jedinici ili birou rada podnijeti zahtjev za posredovanje. Podnošenjem ovog zahtjeva, Zavod se direktno uključuje u traženje kandidata za popunu slobodnog radnog mesta. Na osnovu detaljnih informacija iz zahtjeva o vrsti radnog mesta, uslovima rada i profilu kandidata, Zavod će pozivati nezaposlena lica i ostale tražioce zaposlenja, organizovati grupno informisanje, odnosno individualno savjetovanje i izvršiti prethodnu selekciju lica, odnosno izbor lica koja upućuje poslodavcu radi zapošljavanja.

Prilikom selekcije, savjetnici za rad sa poslodavcima, u neposrednom razgovoru utvrđuju motivisanost i kompetencije kandidata kako bi poslodavcu bili ponuđeni najbolji kandidati. Neposredno povezivanje poslodavca i nezaposlenog lica, odnosno ostalih tražilaca zaposlenja po zahtjevu poslodavca Zavod vrši: upućivanjem kod poslodavca, organizovanjem grupnog i individualnog informisanja kod poslodavca, odnosno u prostorijama Zavoda, kao i kroz druge oblike povezivanja nezaposlenog lica odnosno ostalih tražilaca zaposlenja i poslodavca.

Sezonsko zapošljavanje

Zavod će posebno posvetiti pažnju na motivisanje poslodavaca da povećaju broj zahtjeva za posredovanjem kako bi priliku za rad na sezonskim poslovima dobio što veći broj lica sa evidencije nezaposlenih. Takođe, svi ljudski i prostorni kapaciteti Zavoda će poslodavcima biti na raspolaganju.

Zavod će, u okviru svojih redovnih aktivnosti, organizovati posjete poslodavcima jer je to prava prilika da im predstavi svoje usluge i mjere APZ-a. Takođe, u 2024. godini će realizovati aktivnost Anketa poslodavaca sa ciljem da istraži potrebe poslodavaca i adekvatno odgovori njihovim potrebama. Zavod će organizovati i sajmove zapošljavanja koji su dobra prilika da poslodavci, u direktnom kontaktu sa nezaposlenim licima i ostalim tražiocima zaposlenja, dođu do traženih kadrova.

Profesionalna orijentacija

Tokom 2024. godine kontinuirano će se realizovati aktivnosti iz oblasti **profesionalne orijentacije**. U skladu sa zakonskom regulativom iz oblasti zapošljavanja profesionalna orijentacija je definisana kao usluga za tržište rada koja obuhvata skup različitih stručnih postupaka kojima se identifikuju mogućnosti nezaposlenog lica pri izboru zanimanja, promjeni zanimanja i donošenju odluka u vezi sa karijernim razvojem, odnosno usklađivanje individualnih potreba sa zahtjevima tržišta rada.

Ovi stručni postupci obuhvataju:

- informisanje o mogućnostima razvoja karijere;
- savjetovanje u cilju planiranja karijere;
- procjenu u cilju planiranja karijere;
- druge aktivnosti koje se odnose na planiranje i razvoj karijere.

Shodno navedenom za 2024. godinu planirano je unapređenje usluga profesionalne orijentacije i to na sledeći način:

1. Definisanje izazova u radu pružanja usluga profesionalne orijentacije;
2. Unapređenje znanja i vještina savjetnika za profesionalnu orijentaciju realizovanjem obuka za sticanje ključnih znanja i vještina iz oblasti upravljanja karijerom i tehnikama vođenja malih grupa;
3. Priprema i realizacija obuka za unapređenje znanja i vještina ostalih zaposlenih u područnim jedinicama iz oblasti savjetovanja upravljanja karijerom;
4. Izrada programa radionica informisanja, motivisanja i unapređenja vještina upravljanja karijerom nezaposlenih lica.

EURES i posredovanje pri zapošljavanju u inostranstvu

Crna Gora je u procesu pridruživanja Evropskoj uniji. Tokom 2024. godine se planiraju aktivnosti vezane za ovaj proces. U skladu sa navedenim, i Zavod za zapošljavanje planira sprovođenje aktivnosti u skladu sa obavezama na putu Crne Gore ka članstvu u Evropskoj uniji. Tokom 2024. godine je potrebno raditi na unaprijeđivanju administrativnih i tehničkih kapaciteta u cilju ispunjavanja obaveza zacrtanih Planom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, kada je u pitanju Zavod za zapošljavanje.

Tokom 2024. godine će se nastaviti aktivnosti na sprovođenju TWINNING projekta. U okviru komponente 3 Projekta za 2024. godinu su planirane: interaktivne radionice za zaposlene u Zavodu i Ministarstvu rada i socijalnog staranja, misije eksperata iz zemalja konzorcijuma TWINNING-a, sprovođenje kampanje o upoznavanju javnosti i zainteresovanih strana o EURES mreži i budućem članstvu u njoj i izrada preporuka i smjernica za buduće aktivnosti.

Pored gore navedenih obaveza, u sklopu procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, dalje će se raditi na usaglašavanju crnogorskog zakonodavstva sa evropskim i donositi dodatna zakonska rješenja, kako bi se uspostavili standardi koji postoje u

zemljama Evropske unije, a odnose se na načelo slobode kretanja radnika i prava koja iz toga proizilaze.

Preduslov uključivanja Crne Gore u EURES mrežu je nadogradnja informacionog sistema tj. izrada novih programskih modula i obezbjeđenje potrebne kompjuterske opreme radi obezbjeđivanja potrebnog formata podataka koji se koristi u EURES mreži. Plan je da se sredstva za ove namjene obezbjede iz Budžeta Zavoda i fondova Evropske unije. Nastavak ovih aktivnosti će se sprovoditi i u 2024. godini.

Kada je u pitanju program Garancije za mlade, za 2024. godinu je planirano da Zavod kroz rad u meduresorskem Radnom timu za uvođenje i implementaciju Programa "Garancije za mlade" doprinese finalizaciji Nacionalnog Plana implementacije programa "Garancija za mlade". U cilju implementacije programa i ispunjavanju aktivnosti iz Nacionalnog Plana implementacije, u toku 2024. godine je planiran rad na izmjeni postojećih zakonskih i podzakonskih rješenja, prilagođavanje procese rada u Zavodu, početak medijske i terenske kampanje radi upoznavanja mladih sa novim prilikama u okviru Programa, jačanje administrativnih kapaciteta Zavoda i pripreme za Pilot fazu Programa Garancije za mlade.

U 2024. godini će se nastaviti aktivnosti na realizaciji Akcionog plana za sprovođenje *Strategije razvoja ženskog preduzetništva Crne Gore za period od 2021. do 2024.* godine, učešće u radu Koordinacionog odbora za žensko preduzetništvo Privredne komore Crne Gore i drugim aktivnostima vezanim za rodnu ravnopravnost.

Zavod za zapošljavanje planira širenje saradnje sa drugim javnim službama za zapošljavanje u okviru aktivnosti vezanih za pružanje usluga našim građanima pri zapošljavanju u inostranstvu.

Poseban akcenat će se staviti na informisanje građana Crne Gore o procedurama i postupcima tokom traženja posla u inostranstvu i, eventualnog, apliciranja za vizu u cilju, prije svega, zaštite naših građana. Informisanje će se vršiti putem medija, sajta Zavoda, organizovanja sajmova zapošljavanja, telefonskim putem ili lično.

Mjere aktivne politike zapošljavanja

Pri planiranju programskih aktivnosti za 2024. godinu, iz okvira aktivne politike zapošljavanja definisane Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, pošlo se od:

- potrebe da se ostvari odgovarajući kontinuitet u realizaciji mjera i programa kroz koje se sprovode, uz unapređenje metodologije za kreiranje i praćenje programskih sadržaja, u obimu usklađenom sa raspoloživim sredstvima za ove namjene;
- strukturne nezaposlenosti;
- visoke stope nezaposlenosti lica izloženih riziku na tržištu rada i
- potrebe ublažavanja negativnih trendova.

Indikatori tržišta rada ukazuju na potrebu poboljšanja ponude radne snage i pristupa zapošljavanju, vještinama i kompetencijama usaglašenim sa tržišnim zahtjevima. Kao

odgovor na potrebe tržišta rada aktivnim mjerama nastoji se doprinijeti kreiranju zaposlenosti i razvoju kvalifikovanih ljudskih resursa.

Planiranje programa u pogledu njihovog koncipiranja, obima i strukture ciljnih grupa kojima su programi namijenjeni primjereno je identifikovanim potrebama lokalnih tržišta rada uz uvažavanje učinaka sprovedenih programa u prethodnoj godini.

Planirano je da se, u okviru raspoloživih sredstava za 2024. godinu, realizuju programi aktivne politike zapošljavanja za najmanje 1.365 nezaposlenih lica. Programima će se pružiti podrška mladim licima, licima nedovoljnog i neodgovarajućeg obrazovanja, ženama, pripadnicima RE populacije, korisnicima materijalnog obezbjeđenja porodice, licima koja su u evidenciji nezaposlenih duže od 12 mjeseci i drugim nezaposlenim licima, a u cilju povećanja zapošljivosti i zaposlenosti na otvorenom tržištu.

Shodno navedenom, Zavod će u tekućoj godini, sprovesti više aktivnih mjera, u osnovi usmjerenih na jačanje ravnopravnosti nezaposlenih lica na tržištu rada.

Imajući u vidu da je uticaj programskih aktivnosti na zaposlenost učesnika programa uslovjen i spremnošću poslodavaca da preuzmu odgovornost za njihovo zapošljavanje, planirano je da se programske aktivnosti sprovedu na način kojim će se, u najvećoj mjeri, obezbjediti da održe zaposlenost i nakon isteka programske podrške.

Mjera obrazovanje i osposobljavanje odraslih realizovaće se kroz programe (1) obrazovanja i osposobljavanja, (2) osposobljavanja za samostalan rad i (3) osposobljavanja za rad kod poslodavca.

(1) Programima obrazovanja i osposobljavanja obuhvatiće se najmanje 320 nezaposlenih lica. Ova programska aktivnost realizovaće se u saradnji sa organizatorima obrazovanja, kroz programe sticanja stručnih kvalifikacija i programe sticanja ključnih vještina potrebnih za obavljanje poslova određenog zanimanja za lica iz evidencije Zavoda.

Očekivani ishod realizacije programa obrazovanja i osposobljavanja je da 95% učesnika sa uspjehom završi programe i da se najmanje 40% uspješnih učesnika zaposli u roku od šest mjeseci nakon završetka programa.

(2) Programom osposobljavanja za samostalan rad za obavljanje poslova u nivou obrazovanja obuhvatiće se 230 nezaposlenih lica III i IV nivoa obrazovanja, bez radnog iskustva u području rada stečene kvalifikacije nivoa obrazovanja. Programske aktivnosti realizovaće se po programima poslodavaca koji će ih implementirati.

Procjenjuje se da će realizovane programske aktivnosti ishodovati povećanjem zapošljivosti i zapošljavanjem u najkraćem trajanju od devet mjeseci tokom kojih će najmanje 90% učesnika programa steći radno iskustva za samostalno obavljanje poslova.

(3) Programom osposobljavanja za rad kod poslodavca obuhvatiće se najmanje 415 nezaposlenih lica. Navedena programska aktivnost realizovaće se po programima

poslodavaca koji treba da ishoduju povećanjem zapošljivosti i zapošljavanjem u najkraćem trajanju od šest mjeseci tokom kojih će najmanje 90% učesnika steći, znanja, vještine i kompetencije za obavljanje poslova određenog radnog mesta.

Mjere podsticaji za preduzetništvo i podsticaji za zapošljavanje realizovaće se kroz dva programa *podsticaja za samozapošljavanje i za zapošljavanje*.

Program podsticaja za samozapošljavanje realizovaće se dodjelom bespovratnih sredstava za najmanje 50 nezaposlenih lica koja će osnovati jedan od oblika obavljanja privredne djelatnosti, u njemu zasnovati radni odnos i shodno poslovnoj viziji razvoja sopstvenih biznis ideja otvoriti najmanje 15 novih radnih mesta. Programskim aktivnostima pružiće se pored finansijske i stručna pomoć korisnicima bespovratnih sredstava za samozapošljavanje, radi sticanja i/ili unaprjeđenja preduzetničkih znanja i kompetencija potrebnih za uspješno započinjanje i upravljanje biznisom.

U cilju sprovođenja mjere *podsticaji za zapošljavanje* planirana je realizacija istoimenog programa u trajanju od 12 mjeseci uz osmomjesečno subvencionirano zapošljavanje najmanje 20 nezaposlenih lica, na poslovima na otvorenom tržištu koji bi mogli biti održivi i nakon završetka trajanja subvencije.

U okviru **mjere direktno otvaranje radnih mesta** planirana je realizacija programa javnih radova socijalnih, humanitarnih, edukativnih, ekoloških, komunalnih, infrastrukturnih sadržaja, očuvanja kulturnih i istorijskih spomenika i drugih sadržaja od javnog interesa. Realizacijom programa omogućice se nezaposlenim licima da očuvaju i unaprijede radne sposobnosti i povećaju zapošljivost na otvorenom tržištu. Programi će se realizovati u saradnji sa poslodavcima koji će zaposliti 330 lica iz evidencije Zavoda, na privremenim netržišnim poslovima od javnog interesa, u najdužem trajanju od šest mjeseci.

U cilju sprovođenja mjera aktivne politike zapošljavanja, utvrđenih Programom rada, Upravni odbor Zavoda će donijeti pojedinačne programe za svaku od navedenih mjeru.

Programima za sprovođenje mjera utvrđiće se: *uslovi* koje moraju ispuniti kako lica koja će sprovoditi programe, tako i nezaposlena lica koja će se uključivati u programe, *ciljevi i planirani rezultati* realizacije pojedinih programa, kao i indikatori za mjerjenje uspješnosti odnosnih programa, *ciljne grupe* kojima su pojedini programi namijenjeni, *kriterijumi izbora izvođača, način sprovođenja i praćenja*, kao i *obim sredstava* za finansiranje realizacije odnosnih programa.

Takođe, sprovodiće se aktivnosti praćenja realizacije programa, evidencije učesnika kao i analize učinka sprovođenja programa, uključujući analizu strukturnih karakteristika učesnika, ishoda uspješnosti učesnika, ostvarenih rezultata u pogledu njihovog zapošljavanja, kao i analizu troškova reallizacije programa.

U tom cilju prikupljaće se podaci o stanju i dinamici pojedinih mjeru aktivne politike zapošljavanja i vršiti procjena rizika kako bi se mogle predlagati aktivnosti za efikasnije upravljanje programima, a na osnovu rezultata analize unaprijediti postojeći i/ili kreirati novi programi.

Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom

Za oblast profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, u 2024. godini planirano je 21.900.000 Eur. Planirane su sledeće aktivnosti:

- Kontinuirani rad komisija za profesionalnu rehabilitaciju, po zahtjevima za utvrđivanje procenta invaliditeta, preostale radne sposobnosti, mogućnosti zapošljavanja i po zahtjevima za priznavanje prava na uključivanja u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije. Pored rada komisija za profesionalnu rehabilitaciju, u 2024. godini planira se i rad Komisije za ocjenu predloga projekata, kao i kontinuirani rad Komisija za praćenje projekata finansiranih putem grant šema.
- Sprovodenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije kod izabranih izvođača profesionalne rehabilitacije, u kojima učestvuju nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, na osnovu plana profesionalne rehabilitacije koji su zaključili sa savjetnikom za profesionalnu rehabilitaciju. Za mjere profesionalne rehabilitacije u 2024. godini Budžetom je planirano 900.000 Eur. Planirano je da se u 2024. godini u mjere profesionalne rehabilitacije uključi najmanje 550 lica. U ove mjere mogu se uključiti nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom na osnovu rješenja Komisije za profesionalnu rehabilitaciju.
- U prvih šest mjera (Mjera 1: Savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja; Mjera 2: Utvrđivanje preostale radne sposobnosti; Mjera 3: Pomoć u prihvatanju vlastite invalidnosti i upoznavanje sa mogućnostima uključivanja u osposobljavanje i rad; Mjera 4: Pomoć u izboru odgovarajućih profesionalnih ciljeva; Mjera 5: Razvijanje socijalnih spretnosti i vještina; Mjera 6: Pomoć prilikom traženja odgovarajućeg radnog mjesto) mogu se uključiti nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, a u ostale samo zaposlena lica.
- Na osnovu mjera 7, 8 i 9 (Mjera 7: Analiza konkretnog radnog mesta i radnog okruženja lica sa invaliditetom; Mjera 8: Izrada plana prilagođavanja radnog mesta i radnog okruženja za lice sa invaliditetom; Mjera 9: Izrada plana potrebne opreme i sredstava za rad za lice sa invaliditetom) zaposlena lica sa invaliditetom ostvarivaće prava na subvencije koje se odnose na prilagođavanje radnog mesta i asistenta (pomagača u radu). Mjere će se izvoditi kod sledećih izvođača profesionalne rehabilitacije: "Zopt" doo, "Pamark" doo i JU Centra za profesionalnu rehabilitaciju. Sa ovim izvodjačima su zaključeni ugovori.
- Dodjela novčanih pomoći polaznicima programa profesionalne rehabilitacije za vrijeme trajanja programa, koja ne može biti veća od 15% prosječne mjesečne bruto zarade u Crnoj Gori ostvarene u prethodnoj godini. Ovo pravo će ostvarivati nezaposlena lica uključena u mjere profesionalne rehabilitacije.
- Finansiranje grant šema za podsticanje zapošljavanja lica sa invaliditetom u cilju otvaranja novih radnih mesta i zapošljavanja lica sa invaliditetom. Za finansiranje grant šema Budžetom je predviđeno 1.000.000 Eur. Javni poziv za podnošenje predloga projekata za zapošljavanje lica sa invaliditetom – grant šema je objavljena 22.12.2023. godine. Po osnovu ovog javnog poziva u okviru grant šema biće

uključeno najmanje 160 lica sa invaliditetom. U trećem kvartalu 2024. godine planira se raspisivanje javnog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom sa evidencije nezaposlenih.

- Dodjela subvencija za zapošljavanje lica sa invaliditetom (bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom; kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za kupovinu mašina, opreme i alata potrebnog za zapošljavanje lica sa invaliditetom; učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom i subvencije zarade lica sa invaliditetom koje se zaposli). Za subvencije je Budžetom predviđeno 20.000.000 Eur.

Na dan 31.12.2023. godine, 2.368 poslodavaca ostvaruje pravo na subvenciju zarade za 4.195 lica sa invaliditetom (muškarci – 2.054; žene – 2.141). Broj poslodavaca i broj zaposlenih osoba sa invaliditetom korisnika prava na subvenciju zarade iz godine u godinu se uvećava i takav trend treba očekivati i u narednom periodu.

Broj poslodavaca koji ostvaruje pravo na subvenciju zarade se na kraju 2023. godine u odnosu na kraj 2017. godine uvećao za više od 11 puta (1.106,54%), a broj zaposlenih lica sa invaliditetom koji ostvaruju to pravo je veći za više od 12 puta (1.215,05%).

U 2023. godini, 41 poslodavca je podnijelo Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom 43 zahtjeva za ostvarivanje prava na bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada. Pravo na bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada u 2023. godini ostvarilo je 37 poslodavaca za 38 zaposlenih lica sa invaliditetom.

U istom periodu je 40 poslodavaca podnijelo 46 zahtjeva za ostvarivanje subvencije – učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) zaposlenom licu sa invaliditetom. Pravo na ovu subvenciju u 2023. godini ostvarilo je 39 poslodavca za 45 zaposlena lice sa invaliditetom.

- Unapređenje baze podataka za lica sa invaliditetom, koja je sastavni dio aplikativnog programa evidencije nezaposlenih lica, u dijelu koji se odnosi na primjenu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom. U toku je kontinuirana saradnja Zavoda sa firmom Infostream na izradi aplikativnog programa za obradu i skladištenje podataka vezanih za osobe sa invaliditetom.

Projekti koji se realizuju u saradnji sa EU i drugim međunarodnim institucijama

Sпровођење програма из претприступних фондова ЕУ у области запошљавања, образовања и социјалне заштите

Predstavnici Odjeljenja za projekte ће активно nastaviti рад у оквиру **Sektorskog nadzornog odbora за programe i projekte** чiji ће програми реализовати из претприступних средстава Европске уније у оквиру сектора образовања, запошљавања и социјалне политике. Поред представника Одјелjenja, у Одбору учествују представници Делегације Европске уније у Црној Гори, Кancelarije за европске интеграције и Министарства економског развоја, ресорних министарстава укључених у спровођењу Програма, представници Владиног и цивилног сектора, социјални партнери и остали relevantни subjekti u области развоја људских resursa u Crnoj Gori.

Pрипрема пројектних предлога, примене на IPA програмима prekogranične saradnje i ostale aktivnosti

Одјелjenje за пројekte ће у 2024. години применити на relevantним пројектним предлогима на све pozive IPA програма prekogranične saradnje izмеђу Црне Горе и susjednih zemalja (Србија, Босна и Херцеговина, Косово, Хрватска и Албанија) који буду objavljeni u 2024. години, u складу са rasporedom objavlјivanja poziva.

Osim poziva за IPA програме prekogranične saradnje, u saradnji са operativним strukturama (Kancelariјом за европске интеграције Црне Горе, Министарством финансија Црне Горе – Директоратом за финансирање и уговорање средстава помоћи ЕУ (CFCU) и Министарством рада и социјалног стварања – Директоратом за програмирање и имплементацију ЕУ фондова), Одјелjenje за пројekte ће предузети све неophodne radnje na izradi, prijavljivanju i спровођењу пројеката u области tržišta rada, razvoja људских resурса, образовања, социјалне заштите и осталих области из djelokruga rada Zavoda za запошљавање.

MoVET EU – Mobilnost за VET u Evropi (Mobility for VET in Europe)

U toku 2024. godine nastaviće se спровођење пројекта *Mobilnost за VET u Evropi*, који се реализује у оквиру Програма **EAC/S54/2019 Druga pilotska šema mobilnosti u stručnom образovanju i osposobljavanju za Zapadni Balkan (Second pilot VET mobility scheme for the Western Balkans)**.

Planirani cilj ovog пројекта је унапређење и модернизација система стручног образовања и осposobljavanja u земљама Западног Balkana – promovisanje aktivnosti mobilnosti са циљем унапређења вјештина и компетенција nastavnika u стручном образovanju и осposobljavanju, ученика и менаджера i будуćih zanimanja mladih ученика. Partneri на пројекту су institucije из области стручног образовања и осposobljavanja mladih i одраслих, као и institucije tržišta rada из privatnog i javnog сектора из EU+, Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Косова.

Garancija za mlade

Program *Garancije za mlade* realizuje Zavod za zapošljavanje u saradnji sa Ministarstvom ekonomskog razvoja i Međunarodnom organizacijom rada.

Glavni izazovi sa kojima Zavod za zapošljavanje treba da se suoči (kao i ostali javni servisi za zapošljavanje) su:

- Osigurati pravovremeno uvođenje reformi politike koje zahtijeva Garancija za mlade (različita dinamika intervencija kroz programske politike je izazvala nekoliko problema u zemljama Evropske unije);
- Povećan tok rada u javnim službama zapošljavanja (JSZ) uz zahtjev za pažljivo planiranje ljudskih i finansijskih resursa potrebnih za upravljanje pružanjem usluga (od registracije do praćenja);
- Realizacija kvalitetnih ponuda u roku od četiri mjeseca;
- Kompleksni sistem praćenja, koji zahtijeva promjene načina na koji JSZ prikuplja i upravlja podacima, kao i načina prikupljanja i izvještavanja o dostignućima kroz politike;
- Strategije proaktivnog djelovanja i poteškoće u uključivanju neaktivnih mlađih ljudi, uz rizik da Garancija za mlade cilja samo nezaposlene mlade ljudе.

Odjeljenje za projekte će i u 2024. godini nastaviti da aktivno doprinosi uspješnoj realizaciji ovog projekta.

Twinning projekat "Jačanja kapaciteta Zavoda za zapošljavavanje pri implementaciji aktivnih mjera za zapošljavanje, budućeg učešća u ESF i olakšavanje mobilnosti radne snage

Zavod za zapošljavanje će i dalje aktivno učestvovati u obezbjeđenju uslova za uspješno sprovođenje Twinning projekta "Jačanja kapaciteta Zavoda za zapošljavavanje pri implementaciji aktivnih mjera za zapošljavanje, budućeg učešća u ESF i olakšavanje mobilnosti radne snage". Twinning projekat će omogućiti razmjenu znanja i učenje dobre prakse od strane partnera iz EU, koji imaju relevantno znanje, a sve u cilju dostizanja definisanih ciljeva. Njegovo sprovodenje je započelo od februara 2023. Vrijednost Twinning projekta je 823.529,41 Eur, od čega je finansijski doprinos EU 700.000,00 Eur dok je 123.529,41 Eur kofinansiranje od strane Crne Gore.

U okviru podkomponente 2.2. (Jačanje institucionalnih kapaciteta ZZZCG i MRSS u korištenju Evropskog socijalnog fonda), 24. januara 2024. godine će se održati druga po redu radionica na kojoj se prezentuju dobre prakse i iskustva studijske posjete u Bratislavi od novembra 2023. godine. Na radionici će učestvovati predstavnici Zavoda, MRSS i eksperti iz Slovačke angažovani na implementaciji Twinning projekta komponente 2.2.

Odjeljenje za projekte će u 2024. nastaviti da aktivno učestvuje u realizaciji ovog projekta u dijelu koji se odnosi na ESF (evropski socijalni fond). Obezbijediće se i nesmetani rad eksperata koji su angažovani prethodne godine po ovom osnovu.

Učestvovanje u radnim grupama za pregovaračka poglavlja 19 i 22

Poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje je otvoreno 13. decembra 2016. na Međuvladinoj konferenciji u Briselu. Pregovori u ovom poglavlju su u toku.

Fokus aktivnosti u narednom periodu će biti na daljem usklađivanju crnogorskih propisa s pravnom tekovinom Evropske unije. Crna Gora će dati prioritet snaženju konkurentnosti i socijalnoj koheziji, posebno u dijelu razvoja vještina na obrazovnim nivoima u cilju stvaranja poslovnih prilika za mlade ljudi. Takođe, radiće se na promovisanju inkluzije i aktivnih mjera na tržištu rada u cilju boljeg i lakšeg pristupa socijalnim uslugama.

Pregovaračko poglavlje 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata zvanično je otvoreno 20. juna 2017. godine.

Aktivnosti u narednom periodu biće prije svega usmjerene na detaljno definisanje institucionalne strukture za upravljanje evropskim strukturnim i investicionim fondovima u Crnoj Gori, kao i na prve korake u procesu programiranja sredstava koja će Crnoj Gori iz ovih fondova biti na raspolaganju nakon članstva u Evropsku uniju. Radna grupa u ovom dijelu prati pripremu i suvajanje novog seta regulativa na nivou Evropske unije koje će preciznije definisati ova i ostala pravila u oblasti korišćenja fondova EU tokom perioda 2021–2027. godine.

Zavod za zapošljavanje će nastaviti da daje svoj doprinos u cilju uspješnog ispunjavanja obaveza koje se navode u pregovaračkim poglavljima 19. i 22.

Zavod za zapošljavanje, pored mjera obuhvaćenih Programom, realizuje i druge redovne aktivnosti vezane za:

- isplate iz oblasti zapošljavanja,
- pravne poslove,
- finansijske poslove,
- javne nabavke,
- kadrovske i opšte poslove,
- odnose sa javnošću,
- međunarodnu saradnju,
- unutrašnju reviziju,
- druge poslove u oblasti zapošljavanja, u skladu sa Zakonom i drugim propisima.

- FINANSIJSKI OKVIR ZA REALIZACIJU POLITIKA TRŽIŠTA RADA ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE ZA 2024. GODINU

R/b	Naziv aktivnosti	Finansijska sredstva (Eur)
I	Mjere aktivne politike zapošljavanja	3.500.001,00
1	Obrazovanje i osposobljavanje odraslih	1.900.000,00
1.1	Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih	
1.2	Programi osposobljavanja za samostalan rad	
1.3	Programi osposobljavanja za rad kod poslodavca	
2	Program podsticaja za samozapošljavanje i zapošljavanje nezaposlenih lica	600.000,00
2.1	Program podsticaja za samozapošljavanje	
2.2	Program podsticaje za zapošljavanje	
3	Direktno otvaranje radnih mesta – javni rad	1.000.000,00
4	Podrška programu za samozapošljavanje – IPA budžetska podrška	1,00
II	Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom i teže zapošljivih lica	21.900.000,00
5.1	Programi profesionalne rehabilitacije	900.000,00
5.2	Stimulisanje zapošljavanja lica sa invaliditetom (subvencije zarada, prilagođavanje radnog mesta)	20.000.000,00
5.3	Finansiranje grant šema	1.000.000,00
Ukupno Budžet Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za realizaciju programskih aktivnosti		25.400.001,00